

EXPUNERE DE MOTIVE

Elaborarea proiectului de lege a fost condiționată de necesitatea armonizării legislației din domeniul securității naționale la tendințele actuale din sistemul normativ național alături de imperativul de racordării acesteia la necesitățile de securitate determinate de calitatea României de stat membru al NATO și al Uniunii Europene.

I - Din perspectiva armonizării legislației specifice, menționăm că la elaborarea proiectului de lege s-a avut în vedere necesitatea ca actele normative supuse intervenției legislative să fie racordate la noile reguli și cerințe rezultate din adoptarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, inclusiv din perspectiva competențelor specifice ale organelor de cercetare penală speciale.

De asemenea, un alt motiv al elaborării proiectului de act este dat de faptul că Legea privind punerea în aplicare a Codului de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale nu conține texte vizând modificarea sau completarea actelor normative avute în vedere de prezentul proiect, sens în care acesta va asigura în mod suplimentar și condițiile corespunzătoare punerii în aplicare a dispozițiilor noului Cod de procedură penală.

În context, s-a avut în vedere corelarea dintre activitățile ce pot fi desfășurate în condițiile actelor de autorizare a restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale cu tehnicile speciale de supraveghere și cercetare prevăzute în noul Cod de procedură penală, fiind avută în vedere completarea corespunzătoare a acestora în cadrul activităților de realizare a securității naționale.

La elaborarea proiectului s-a avut în vedere și realitatea potrivit căreia în actualul mediu de securitate, un serviciu de informații trebuie să dispună de și să utilizeze metode și mijloace eficiente pentru realizarea obiectivelor stabilite, în concordanță cu atribuțiile sale legale. Trebuie să fim conștienți că, fără aceste instrumente, care duc în mod inevitabil la restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale ale persoanei, restrângere care se realizează sub autoritatea judecătorului, acest serviciu nu poate funcționa la parametri optimi, deoarece nu-și poate îndeplini, în cele mai bune condiții, rolul de protejare a securității naționale.

Suplimentar, proiectul propune introducerea unei noi proceduri privind autorizarea restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale persoanei, în acord cu garanțiile constituționale și ale Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în materie (cauza Rotaru împotriva României, cauza Calmanovici împotriva României, cauza Asociația „21 decembrie 1989” și alții împotriva României). În acest fel se asigură un echilibru just între nevoia de realizare a securității naționale și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.

Prin garanțiile prevăzute în text, proiectul urmărește asigurarea unui spațiu de justiție, libertate și securitate, prin racordarea la principiile și valorile UE privind: respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, statul de drept, democrația și transparența.

Normele sunt, de altfel, în deplină concordanță și cu prevederile art.8 alin. (2) din Convenția europeană a drepturilor omului, care stabilesc că “nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea dreptului la respectarea vieții private și de familie, decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care într-o societate democratică este necesară pentru securitatea națională...”.

Ca o garanție suplimentară, proiectul stipulează obligația instituțiilor cu atribuții în domeniul securității naționale ca, după încetarea activităților autorizate, să informeze, în scris, persoana - subiect al unui mandat - despre măsura ce a fost luată în privința sa.

La elaborarea acestor dispoziții, ca de altfel a întregului proiect de lege, a fost avută în vedere necesitatea îndeplinirii condițiilor de legalitate (posibilitatea restrângerii trebuie prevăzută într-o lege accesibilă publicului) și respectiv de previzibilitate ale unui act normativ.

De asemenea, ca o garanție suplimentară a respectării legalității, proiectul prevede posibilitatea efectuării activităților de constatare a infracțiunilor, de investigare și strângere a datelor în vederea începerii urmăririi penale și de cercetare penală, de către ofițeri anume desemnați, în condițiile și cu respectarea Codului de procedură penală, sub conducerea, supravegherea și controlul exclusiv al procurorului competent potrivit legii să desfășoare urmărirea penală.

Pentru a da curs măsurilor stabilite de CEDO în cauza "Rotaru împotriva României", precum și Rezoluției interimare adoptate de Comitetul miniștrilor al Consiliului Europei la data de 5 iulie 2005 cu privire la aceeași cauză, prin care se solicita statului român să finalizeze reforma legislativă în domeniul siguranței naționale, în proiectul Legii au fost introduse dispoziții referitoare la protecția datelor cu caracter personal în activitatea de informații.

Astfel, se stabilește că orice persoană are dreptul de a solicita accesul la datele cu caracter personal ce o privesc exclusiv, în legătură cu o situație determinată, ori dacă justifică un interes legitim pentru obținerea acestora și are un motiv întemeiat să considere că acele date sunt deținute de către autoritatea solicitată. Orice persoană are dreptul de a cere organelor de stat cu atribuții în domeniul securității naționale verificarea, corectarea, ștergerea sau

distrugerea datelor cu caracter personal ce o privesc exclusiv, dacă se constată că sunt incorecte, incomplete ori au fost prelucrate fără respectarea condițiilor prevăzute de lege.

Organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale au obligația de a șterge sau distruge datele cu caracter personal pe care le dețin, indiferent de forma de stocare, atunci când se constată că acestea nu au legătură cu riscuri sau amenințări la adresa securității naționale a României.

Prin aceste dispoziții, se răspunde principalelor critici aduse dreptului intern de către hotărârea CEDO pronunțată la data de 4 mai 2000 (Rotaru împotriva României), cu privire la absența limitelor care trebuie respectate în exercitarea prerogativelor acordate organelor de stat cu atribuții în domeniul securității naționale, prin prevederea, în mod explicit și detaliat, a unor reguli privind protecția datelor cu caracter personal, în cadrul unei secțiuni distincte a legii.

Ca garanție, proiectul prevede că persoana care se consideră vătămată în drepturile sale prin acte ale organelor de stat cu atribuții în domeniul securității naționale care au încălcat regimul datelor cu caracter personal, se poate adresa Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal sau instanțelor judecătorești, potrivit legii.

S-a avut în vedere, astfel, crearea unei căi de atac eficiente, în practică și în drept, care să permită reclamantului să se plângă de o încălcare a art.8 din Convenția europeană a drepturilor omului. La elaborarea acestor dispoziții s-a ținut cont de statuarea Curții, potrivit căreia, autoritatea în fața căreia se introduce plângerea „nu trebuie să fie neapărat o instanță de judecată. Totuși atribuțiile și garanțiile procesuale oferite de o asemenea autoritate prezintă o deosebită importanță pentru a determina caracterul efectiv al căii de atac oferite.”

II - Din perspectiva racordării sistemului normativ național la necesitățile de securitate ale statului român în cadrul UE și NATO, modernizarea cadrului normativ în materie reprezintă un demers natural și necesar, care urmărește definirea unor priorități și direcții de acțiune pentru următorii ani.

Apartenența la UE și NATO implică, de altfel, asumarea unor responsabilități și adaptarea conștientă și funcțională permanentă a instituțiilor din sectorul de securitate, prin prisma conectării României la dinamica celor două organizații în care securitatea este indivizibilă, iar garantarea ei se face în comun.

Astfel, între argumentele care stau la baza necesității adoptării unor noi texte care să reglementeze două instituții juridice fundamentale - amenințările la adresa securității naționale și restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale - avem în vedere, în primul rând, imperativul adaptării legislației naționale fundamentale în domeniul securității naționale la noile realități de securitate, inclusiv din perspectiva racordării la necesitățile de securitate ale aliaților deja tradiționali.

La aceasta se adaugă și faptul că legislația în vigoare a fost adoptată la nivelul secolului trecut, ceea ce determină în prezent dificultăți reale în cadrul activităților desfășurate pentru prevenirea, contracararea și înlăturarea amenințărilor la adresa securității naționale.

În România, activitatea serviciilor de informații s-a adaptat continuu, în ultimul deceniu, schimbărilor din mediul de securitate. Multiplicarea în progresie geometrică a datelor și accesul tot mai larg și în timp real la informații au contribuit la consolidarea importanței informației de securitate în procesul de fundamentare a politicilor unui stat, respectiv de valorificare a oportunităților de realizare a unor interese de securitate națională.

Actuala Lege de organizare și funcționare a Serviciului Român de Informații datează din 1992 și nu reflectă procesul de modernizare și transformare inițiat de Serviciu prin implementarea “Viziunii strategice 2007-2010”, care vizează adaptarea instituțională la noul context strategic.

Creșterea caracterului transnațional al amenințărilor, diversificarea actorilor, a surselor de conflict și a mijloacelor de utilizare/exercitare a forței au condus la schimbări profunde în registrul riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale a României și a modului în care acestea sunt/pot fi gestionate, schimbări care nu sunt reflectate de cadrul normativ în vigoare.

Vulnerabilităților actuale în domeniul economic și al administrației publice li se suprapune diversificarea formelor și grupărilor de criminalitate organizată cu implicații în zone de risc importante, de la proliferare la migrație ilegală sau evaziune fiscală de amploare. Securitatea economică și, în special, cea energetică a dobândit noi valențe în condițiile abordărilor concurențiale în ceea ce privește controlul asupra resurselor. Este de menționat și emergența unor provocări și riscuri atipice – aflate în mod formal în afara ariei de responsabilitate directă a serviciilor de informații, dar cu potențiale implicații majore asupra intereselor de securitate ale României - riscuri ecologice, pandemii, dezechilibre de dezvoltare regională.

De asemenea, rămân de actualitate riscuri și amenințări clasice la adresa securității, precum acțiunile ofensive de spionaj și agresiunile informaționale organizate de entități având interese divergente celor naționale.

În aceste condiții, a devenit evident că pentru contracararea acestor riscuri și amenințări, trebuie să se pună accent atât pe latura anticipativă și

preventivă, pe o cunoaștere aprofundată și extinsă, cât și pe valorificarea eficientă a informațiilor obținute la organele de urmărire penală.

Pentru a răspunde acestor necesități și a asigura transpunerea la nivel de lege a unor hotărâri ale Consiliului Suprem de Apărare a Țării în materie, Legea privind modificarea și completarea unor acte normative în domeniul securității naționale propune introducerea unor texte realiste și de natură să asigure instituțiilor și autorităților cu atribuții și competențe în materie un instrument juridic eficient în lupta împotriva riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale, referitoare la:

- proliferarea armelor de distrugere în masă, a vectorilor purtători, a produselor și tehnologiilor cu dublă utilizare;
- punerea în pericol, sub orice formă, a relațiilor externe ale României;
- acțiuni care urmăresc, sub orice formă, afectarea relațiilor statului cu românii din afara granițelor țării;
- punerea în pericol a securității informaționale a cetățeanului, a societății și a statului român;
- deturnarea fondurilor destinate unor programe de interes național, asigurate din resurse bugetare naționale și/sau comunitare;
- punerea în pericol a infrastructurii critice;
- punerea în pericol a securității cibernetice;
- punerea în pericol a securității ecologice.

Adoptarea noii reglementări va fi de natură să asigure atât eficientizarea activităților specifice privind cunoașterea, prevenirea și contracararea riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale, cât și instituirea unor garanții ferme, eficiente în domeniul protecției drepturilor omului, al previzibilității și al predictibilității legislației naționale specifice.

INITIATOR: Deputat PREDA CEZAR FLORIN

